

Risiko, tryghed og trivsel

Forebyggelse af vold med brug
af redskaber til vurdering

Indhold

- 3 Risiko, tryghed og trivsel
- 4 Trafiklysmetoden (grøn, gul, rød)
- 7 Trivselsplan, tryghedsplan og læringsplan i LA2
- 11 Brøset Violence Checklist
- 14 Mestringsskemaet

Arbejdstilsynet om risikovurdering

At vurdere risikoen for vold: Når der er risiko for vold, skal arbejdsgiveren løbende vurdere, hvor stor risikoen for arbejdsrelaterede voldsepisoder er. Det kan gøres ved at vurdere, om der er situationer, hvor der er særlig risiko for vold, og hvornår risikoen er størst. Vurder fx om der er øget risiko i forbindelse med natarbejde og alenearbejde. Det kan også indgå i vurderingen, under hvilke omstændigheder og arbejdssituationer volden forekommer, herunder om der er arbejdsrelaterede voldsepisoder uden for arbejdstiden, og om der er grupper af medarbejdere, som er særligt udsatte. Endelig kan der indgå en konkret vurdering af de borgere, som medarbejderne har kontakt med.

(...) I døgninstitutioner kan der fx forekomme vold og trusler i forbindelse med, at medarbejderne stiller krav til beboerne om at indordne sig under sociale spilleregler, eller hvis særlige begivenheder i beboernes liv har gjort dem mere sårbare.

Vurderingen af risikoen for vold gør det muligt at målrette forebyggelsen. Samtidig skaber vurderingen accept og forståelse for en effektiv imødegåelse af risikoen, fordi det bliver tydeligt, hvorfor og i hvilke situationer man skal forebygge.

Jo mere præcist det kan indkredses, hvilke former for arbejdsrelateret vold der forekommer, og i hvilke situationer volden sker, desto bedre rustet er virksomheden til at vurdere, hvordan der skal gribes ind.

*Uddrag af: At-vejledning D.4.3-4. Voldsrisiko i forbindelse med arbejdets udførelse.
Juni 2011 – opdateret februar 2018.*

Risiko, tryghed og trivsel

Forebyggelse af vold via brug af redskaber til vurdering.

Tekst og redaktion: Birgitte Bækgaard Brasch, Karen Pedersen

Grafisk tilrettelæggelse og illustration: Christian Schmidt. Tryk: Nofoprint

Oplag 1.000 ex. ISBN: 978-87-92182-30-2

Hæftet er en samlet, revideret udgave af Risikovurdering – et bidrag til voldsforebyggelse, 2014 og

Risikovurdering – en introduktion, 2015. Begge udgivet af Vold som Udtryksform.

www.voldsomudtryksform.dk

Risiko, tryghed og trivsel

Når der er risiko for vold på arbejdspladsen, skal risikoen vurderes løbende. Risikovurdering handler både om de ansattes tryghed og sikkerhed, og om at skabe mest mulig tryghed og trivsel for borgerne, så de kan mestre hverdagen bedst muligt.

Det er nyttigt at vide, hvad der skal til, for at borgeren trives bedst muligt og føler sig tryk. Og vigtigt at kende tegn på frustration, irritation og vrede, som potentielt kan øge risikoen for, at en konflikt trapper op. I en konfliktfyldt situation kan det være en stor hjælp for både borger og medarbejder at vide, hvad de hver især kan gøre for at undgå, at konflikten udvikler sig yderligere.

Redskaber til systematisk vurdering

Mange botilbud, plejecentre, skoler m.fl. har redskaber til systematisk at arbejde med risikovurdering eller med at fremme tryghed og trivsel. Et redskab til risikovurdering kan give overblik over, hvor og hvornår risikoen er til stede, og hvilke tegn man skal være opmærksom på. Det bliver lettere at forudse konflikter og konfrontationer mellem borgere og ansatte, og dermed muligt at forebygge mere præcist, at situationerne opstår og udvikler sig.

På de kommende sider præsenterer vi nogle af de mest anvendte redskaber til at vurdere risiko og kortlægge, hvad der kan skabe mest mulig tryghed, trivsel og mestring for borgeren. På Vold som Udtryksforms hjemmeside kan du finde mere viden om risiko, trivsel og tryghed og læse om, hvordan forskellige arbejdspladser arbejder med bl.a. risikovurderinger og tryghedsplaner sammen med borgerne.

Vurdering sammen med borgeren

Det er meget forskelligt fra person til person, hvad der udløser en konflikt, og hvad der kan støtte til, at en konflikt kan håndteres på en nedtrappende måde. Derfor er det nødvendigt at samarbejde med den enkelte borger om at få indsigt i, hvad der kan medvirke til at fremprovokere en konflikt, og hvad der kan forhindre, at konflikten udvikler sig vold-

somt. Når medarbejderne fx er klar over, at larm og uro kan udløse kaos og voldsomme reaktioner, er de bedre i stand til at forebygge, at det sker.

Gennem samarbejdet opnår mange borgere øget selvindsigt, fx i forhold til, hvad de trives med, hvad de ikke bryder sig om, og hvad de konkret kan gøre, når der opstår irritation, vrede eller andet, som kan udløse en konflikt.

Løbende dialog og samarbejde medvirker til at styrke relationen mellem borger og medarbejder, som begge opnår øget forståelse for hinandens situation. Flere undersøgelser viser, at det kan være med til at forebygge voldsom adfærd. Fordi borgeren bliver mere tryk ved at kontakte medarbejderen med sine frustrationer og ønsker og kan opnå støtte og omsorg fra medarbejderen^{1) 2)}.

Mange forhold spiller ind

Risikovurderinger i forhold til borgeren kan ikke stå alene. Risiko for vold hænger også sammen med, om personalets kompetencer og erfaringer er tilstrækkelige, om de kender borgeren godt nok, om teamet af medarbejdere samarbejder og kommunikerer tilstrækkeligt og godt med hinanden – og med borgeren, de pårørende og samarbejdspartnere. Det er også væsentligt, at borgerne har en god og meningsfuld hverdag, at de fysiske rammer er indbydende, tidssvarende og passer til målgruppen. Og det er vigtigt at registrere og analysere nærved-episoder samt fysisk og psykisk vold for at opnå læring³⁾.

Det er arbejdsgiverens ansvar, at risikoen bliver vurderet og at træffe de nødvendige forholdsregler, så volden kan forebygges. Det fremgår af arbejdsmiljølovgivningen. Derfor er det også både vigtigt og nødvendigt, at ledelsen tager ansvar, tager initiativer til voldsforebyggende tiltag og går foran, når de skal føres ud i praksis.

Vold som Udtryksform

August 2019

1. Byon, H. D., Storr, C. L., & Lipscomb, J. (2017). Latent classes of caregiver relationships with patients: Workplace violence implications. *Geriatric Nursing*, 38(4).
2. Kivisto, A. J., & Kivisto, K. L. (2018). Risk management with clients who stalk, threaten, and harass mental health professionals. *American Journal of Psychotherapy*, 71(3).
3. Møller, B., Brasch, B.B. og Pedersen, K. (2018), 2. udgave. Konflikter og vold - en faglig udfordring. Vold som Udtryksform.

Trafiklysmetoden (grøn, gul, rød)

Trafiklysmetoden
– også kaldet grøn, gul, rød-metoden eller blinklyset – er en enkel metode til at læse borgerens signaler, vurdere den aktuelle tilstand og beskrive personalets og borgerens handlemuligheder.

Grøn, gul eller rød? Med trafiklysmetoden kan ansatte forholdsvis nemt registrere og vurdere borgerens signaler: sprogbrug, stemmeføring, kropssprog og adfærd. Signalerne giver information om, hvordan borgerens tilstand er og dermed, hvordan borgeren har det.

Redskabet består af et eller flere skemaer, der beskriver borgerens adfærd og tilstand i henholdsvis 'grøn', 'gul' og 'rød' zone. 'Grøn' vil sige, at borgeren er i sin komfortzone, der hvor borgeren har det godt – eller bedst muligt. 'Gul' betyder, at borgeren er i affekt og udviser problemadfærd. Og 'rød' er konfliktzonen, hvor borgeren viser tegn på desperation, evt. med truende eller voldsom fysisk adfærd.

Mange botilbud, plejecentre m.fl. bruger trafiklyset til en generel beskrivelse af borgerens adfærd i hver zone. Her beskrives borgerens kommunikation, signaler, hvad der trigger og kan få borgeren til at havne i en tilstand af affekt og desperation.

Skemaet beskriver også personalets pædagogiske tiltag og handlemuligheder i de tre zoner, og hvordan de kan hjælpe borgeren tilbage i grøn zone, hvor borgeren er i den bedst mulige tilstand. I nogle skemaer indgår også eksempler på, hvad borgeren selv kan gøre for at komme i ro.

Ved 'rød', hvor adfærden er voldsom, og der er risiko for, at situationen udvikler sig yderligere, kan personalet eksempelvis trække sig fra situationen og vende tilbage på et andet tidspunkt. Ved 'gul' har de måske aftalt, at de kun gør det mest nødvendige og holder lav profil eller benytter sprog, der trapper konflikten ned, mens de ved 'grøn' er mere frie til fx at gøre det, de sammen med borgeren har planlagt.

Skemaerne bliver udfyldt ud fra, hvad der erfaringsmæssigt virker beroligende på borgeren, så borgerens tilstand kan stabiliseres i komfortzonen. Skemaerne er ofte en del af borgerens individuelle plan eller handleplan og indgår i det samlede pædagogiske arbejde på stedet.

EKSEMPLER

Se eksempler på trafiklys-skemaer på de næste sider.

På nogle arbejdspladser er trafiklysskemaet en del af det elektroniske dokumentationssystem. Der er også en app til mobiltelefon, som gør det nemt og hurtigt at finde og orientere sig i de seneste vurderinger og at indtaste nye.

Læs mere: Find Kort & Godt-ark og skemaer og læs om, hvordan forskellige sociale tilbud bruger trafiklysmetoden på www.voldsomudtryksform.dk

Blinklys for borger

Fysiologisk niveau	Selvberoligelse – borgeren: Hvordan beroliger borger sit system? Beskriv borgerens adfærd.	Triggere: Hvad har trigget borgeren op i affekt eller desperation?	Det tilpassede samarbejde: Hvordan beroliges borgeren? <i>Hvordan tilpasser vi vores samarbejde, så borgeren går fra desperation til affekt, fra affekt til komfort og fastholdes i komfort?</i>
Desperation	Siger: "Spørg mig." "Det kan også være lige meget." Græder: Giver personale, ledelse, kommunen, andre beboere, aktiviteter en ordentlig verbal tur. Går til rygeskuret, går hjem. Ringer angående bekymring for medbeboer.	Ikke at blive medinddraget.	Undskyld, om nødvendigt, at du har undladt at spørge i den konkrete situation. Sig: "Dejligt, du er så tydelig ift. dine behov, det hjælper mig, tak for det" m.m. Tag gerne ansvaret på os: "Vi må kunne gøre dette bedre." Foreslå en aktivitet sammen: "Skal vi gå en tur i rygeskuret?" m.m. Undlad at kommentere, inkluder beboeren, når I atter ses, start på en frisk. Inkluder med smil, inviter til fælles aktivitet, gerne af praktisk art. Inkluder hende, rum hende, skab en god stemning omkring hende og foreslå en fællesaktivitet.
Affekt	Siger: "Spørg mig." Sætter ord på utilfredshed.	Ikke at blive medinddraget.	Undgå at kloge i det, spørg ikke: "Hvad vil du spørges om?" Altid anvis, aldrig afvis. "Det vil jeg prøve på fremadrettet." Spørg evt. om du skal kloge i det. Skift emne, og inviter borgeren til fællesskab: "Skal vi lave noget sammen nu, det kunne jeg godt tænke mig."
Komfort	Spiller spil. Siger: "Dejligt, jeg kan få lov til at hjælpe." Er glad: hygger, snakker, hjælper, spiller. Overholder aftaler. Foreslår fx wellness-aktiviteter.	Ikke at blive medinddraget.	Bliv i det konkrete og rummende. Bliv i det konkrete: "Det er dejligt at være to om det" m.m. Anerkend: "Du er bare en stor hjælp" m.m. Forstærk stemningen, bliv i den positive stemning. Smil og/eller anerkend. Lyt og gør noget konkret, find rammer og muligheder for at gennemføre det. Anerkend hendes engagement, inviter gerne til nye aktiviteter, nye muligheder, de skal være konkrete.

Skema til risikovurdering – grøn, gul, rød

Risikovurdering for: Tina

Sidst revideret:

Udarbejdet af: Lea og Jeppe

Revideres igen:

Niveau	Beskrivelse af borgerens adfærd ud fra et borgerperspektiv (gerne med inddragelse af borgeren selv).	Beskrivelse af personalets adfærd ud fra et borgerperspektiv (gerne med inddragelse af borgeren selv).	Handlinger, der kan hjælpe borgeren tilbage til 'grøn' ud fra et borgerperspektiv (gerne med inddragelse af borgeren selv).	Faktabaserede pædagogiske refleksioner og faglige begrundelser for at hjælpe beboeren tilbage i 'grøn' (skriv evt. også om det kollegiale samarbejde).
Habitualtilstand	Jeg snakker meget, og det er om positive ting. Jeg har mange forslag til aktiviteter, specielt udenfor min lejlighed. Jeg kan rumme at være med til aktiviteter. Jeg kan mærke, hvad der er godt for mig.	Personalet kan lave aktiviteter med mig, fx lave mad eller gå ture med mig.	Sige til mig, at jeg ikke behøver være bange for noget. Fortælle mig, at de er glade for at være sammen med mig.	
Tilstand med risiko for vold og trusler om vold	Jeg bliver bleg i ansigtet. Jeg begynder at tro, at der er nogen, der vil lave hærværk i min lejlighed, stjæle mine ting, gøre mig ondt ved fx at slå mig ihjel eller misbruge mig seksuelt. Jeg får lyst til at gøre ting, som er dårligt for mig, fx beder jeg om at være alene, men det er ikke godt for mig, når jeg har det dårligt. Jeg hæver stemmen og bander.	Personalet skal ikke lytte til, at jeg beder dem om at gå. De skal i stedet sige til mig, at jeg gerne må være alene i min lejlighed, men at de vil være udenfor lejligheden, så de kan hjælpe mig, hvis jeg får brug for det.	De skal snakke med mig om, hvad jeg er bange for eller tror på. De skal sige til mig, at jeg godt kan tro på personalet, at de er ærlige overfor mig. Sige til mig, at der ikke er noget at være bange for, at det er noget jeg føler og tanker, som ikke er virkelige. De skal fortælle mig, hvad der er godt for mig, eller få mig til selv at sige det, for på den måde at hjælpe mig med ikke at gøre de ting, der er dårlige for mig.	Fortæl Tina, at du godt kan lide hende og gerne vil hjælpe hende. Vær rolig i dit kropssprog. Bed dine kollegaer om at være i nærheden, men ikke synlige. Fortæl Tina, at du godt kan høre, at hun har det svært, at hun har mange tanker. Forhold hende til, at hendes følelser er okay, men at din oplevelse er en anden. Lyt godt til de ord, Tina bruger, og spejl hende i dem. Hvis hun fx siger: "Jeg føler, der står nogen udenfor min dør, og at personalet vil mig ondt. Jeg tror, det er fordi de ikke kan lide mig", så italesæt, at du hører, hvad hun føler og tror er rigtigt. Gør det klart, at det er følelser og tanker, men at din oplevelse ud fra det, du ser, er en anden. Tilbyd Tina PN-medicin og italesæt det, du ser og oplever hos hende. Forsøg at skærme Tina fra yderligere stimuli og fra fællesarealerne.
Tilstand med forhøjet risiko for vold og trusler om vold	Jeg er meget sur, jeg truer personalet, jeg truer med at slå dem ihjel. Jeg er bange for mig selv, fordi jeg ved ikke, hvad jeg gør. Jeg smider med ting, tit er det kaffe. Jeg har også ridset vægge, men det gør jeg ikke så ofte mere. Jeg hører ikke altid, hvad personalet siger til mig. Jeg er meget bange for, at personalet ikke passer på mig. Siger tit, at jeg ikke vil være sammen med dem.	Personalet skal være rolig. De skal ikke snakke til mig med lange sætninger.	De skal ikke prøve at lave sjov, "grine" eller "drille" mig. Jeg kan godt få følelsen af, at personalet gør det, så de skal vise mig, at de lytter til mig. De skal blive ved mig, selvom jeg beder om at være alene. Fortælle mig, at de passer på mig. Fortælle mig, at jeg ikke skal have det dårligt eller være ked af det, at jeg får det godt igen, og at mine følelser ikke er rigtige.	Fortæl Tina, at du godt kan lide hende og gerne vil hjælpe hende. Vær rolig i dit kropssprog. Bed dine kollegaer om at være i nærheden, men ikke synlige. Fortæl Tina, at du godt kan høre, at hun har det svært, at hun har mange tanker. Forhold hende til, at hendes følelser er okay, men at din oplevelse er en anden. Lyt godt til de ord, Tina bruger, og spejl hende i dem. Hvis hun fx siger: "Jeg føler, der står nogen udenfor min dør, og at personalet vil mig ondt. Jeg tror, det er fordi de ikke kan lide mig", så italesæt, at du hører, hvad hun føler og tror er rigtigt. Gør det klart, at det er følelser og tanker, men at din oplevelse ud fra det, du ser, er en anden. Tilbyd Tina PN-medicin og italesæt det, du ser og oplever hos hende. Forsøg at skærme Tina fra yderligere stimuli og fra fællesarealerne.

Skema fra Tilbud for særforanstaltninger, afdeling Tårnbo, Sødissbakke, Region Nordjylland.

Trivselsplan, tryghedsplan og læringsplan i LA2

Trivselsplaner, tryghedsplaner og læringsplaner er en del af metoden LA2, som bl.a. bygger på tilgangen Low arousal. Planerne bruges for at forebygge trusler og vold og for at skabe mere tryghed og trivsel for både borgere og medarbejdere.

Når sociale tilbud, skoler m.fl. bruger tryghedsplaner, trivselsplaner og læringsplaner tager de udgangspunkt i borgernes tidligere erfaringer og oplevelser med kritiske episoder, hvor der opstod fx vrede, trusler og vold. Borgeren og medarbejderen drøfter sammen, hvad der kan få borgeren til at reagere voldsomt, og hvordan man bedst kan støtte, hvis der opstår en voldsom situation. Planerne i LA2 understøtter samtalerne mellem borgere og medarbejdere om trivsel, tryghed og konfliktfyldte situationer. Planerne udfyldes i forbindelse med

samtalerne og bruges til at kortlægge, forebygge, håndtere og skabe læring af voldsomme episoder fra hhv. borgerens perspektiv og medarbejderens perspektiv.

De tre planer hænger tæt sammen og understøtter hinanden, men kan også bruges hver for sig. Hver plan findes i to versioner til henholdsvis borgere (Min Trivselsplan, Min Tryghedsplan, Min Læringsplan) og medarbejdere (Trivselsplan, Tryghedsplan og Læringsplan for fagprofessionelle).

Det er en vigtig del af metoden, at borgeren er inddraget og selv kommer til orde. Hans eller hendes oplevelse og forståelse bør være i centrum – også selvom medarbejderne evt. opfatter det anderledes. Hvis borgeren har svært ved at formulere sig eller ikke har et verbalt sprog, kan man nøjes med at bruge planerne for fagprofessionelle, men stadig være meget opmærksomme på borgerens perspektiv. Det kan også være gavnligt at inddrage borgerens pårørende.

Trivselsplanen fokuserer på at kunne *forebygge* kritiske episoder. Her beskrives borgerens tegn på belastninger, advarselstegn samt ressourcer og tegn på trivsel. Via trivselsplanerne arbejder borger og medarbejder sammen om at fremme trivsel.

Tryghedsplanen har til formål at kunne *håndtere* voldsomme episoder. I tryghedsplanerne arbejder borger og medarbejder med at forstå de udløsende årsager og beskrive borgerens adfærd, følelser og mestring samt hvordan medarbejderne kan støtte før, under og efter en voldsom episode.

Læringsplanen skal støtte til at opnå *læring* efter voldsomme episoder. Ved at analysere og reflektere over en konkret voldsom episode både sammen med borgeren og i medarbejdergruppen kan man få indsigt i, hvad der skete op til episoden, og bruge indsigten til at forebygge, at en lignende situation opstår igen.

EKSEMPLER

Se Trivselsplan, Tryghedsplan og Læringsplan på de næste sider.

Læs mere: Metodemanual til LA2 på www.socialstyrelsen.dk
Trivselsplan, tryghedsplan m.m. kan hentes på www.sopra.dk

Min trivselsplan

Navn:

Dato:

Mine belastningstegn

Mine mestringsstrategier

Mine advarselstegn

Mine mestringsstrategier

Mine trivselstegn

Mine trivselsstrategier

Belastningsniveau

Sårbarhedslinje

Advarselslinje

1. Tegn en kurve over dit belastningsniveau
2. Når du har tegnet kurven, så skal du sætte dine belastninger ind under kurven

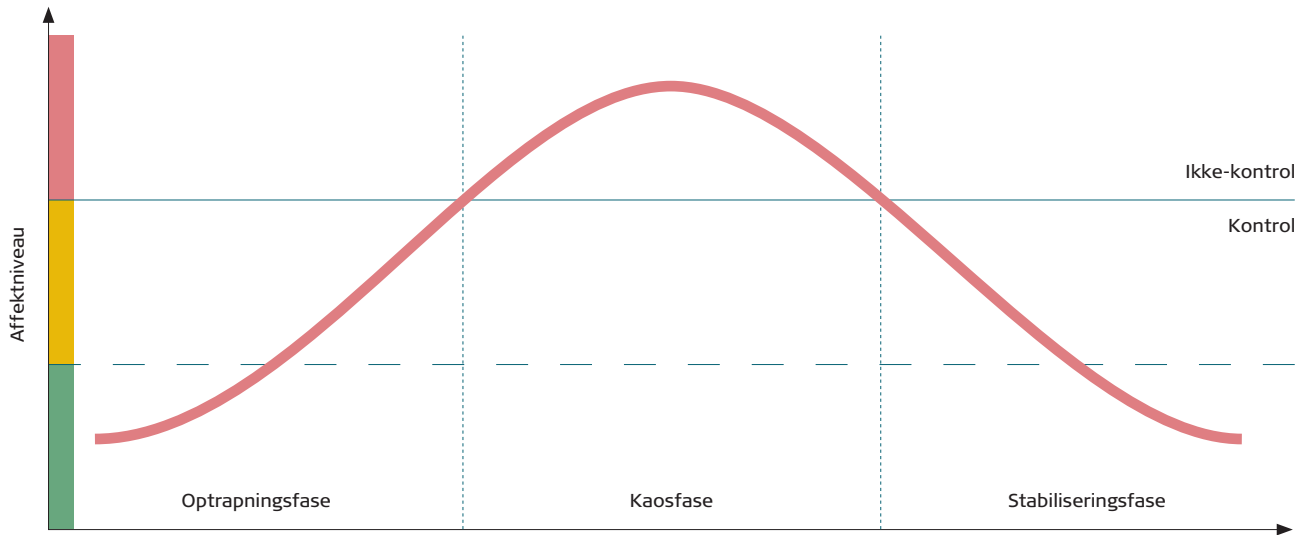

Min tryghedsplan

Navn:

Dato:

Udløsende årsager:

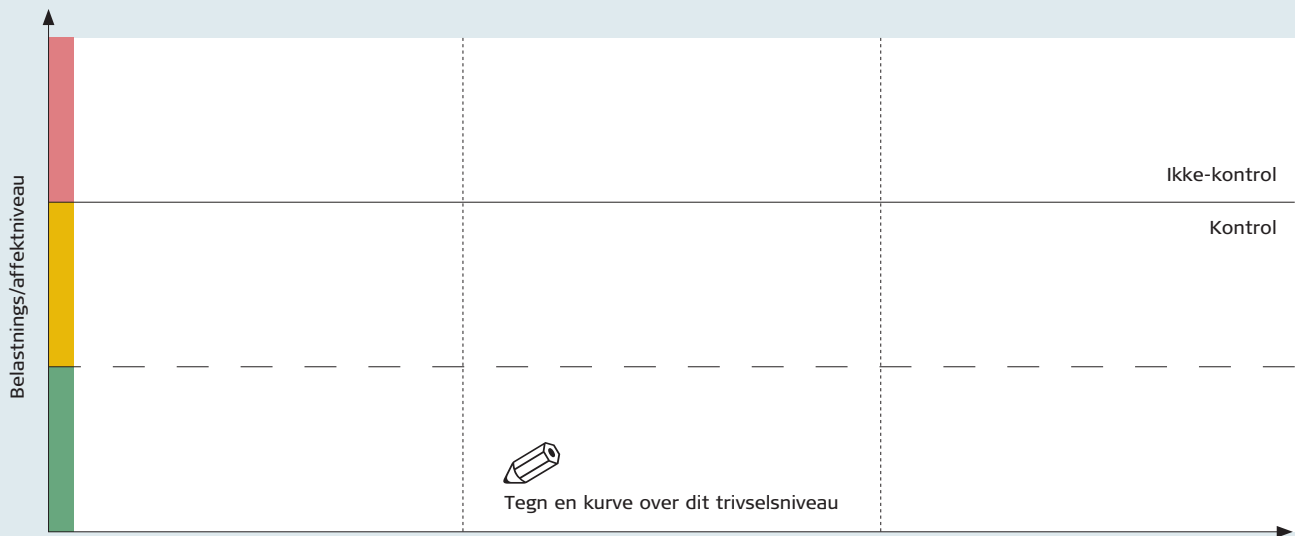

Min adfærd og mine følelser	Jeg gør:	Jeg gør:	Jeg gør:
	Jeg føler:	Jeg føler:	Jeg føler:
Fagprofessionel støtte	Gør mere af:	Gør mere af:	Gør mere af:
	Lad være med:	Lad være med:	Lad være med:
Mine mestringstrategier	Jeg kan:	Jeg kan:	Jeg kan:

Min læringsplan

Navn:

Dato:

Døgnet **op** til den kritiske periode

Den **kritiske** periode

Forløb

Hvad skete der?

Hvad skete der?

Hvad følte du?

Hvad følte du?

Fagprofessionel støtte

Hvad gjorde de fagprofessionelle, som hjalp dig?

Hvad gjorde de fagprofessionelle, som hjalp dig?

Hvad gjorde de fagprofessionelle, som forværrede situationen?

Hvad gjorde de fagprofessionelle, som forværrede situationen?

Kunne de fagprofessionelle have gjort noget andet?

Kunne de fagprofessionelle have gjort noget andet?

Mine mestringsstrategier

Hvad gjorde du for at klare situationen?

Hvad gjorde du for at klare situationen?

Hvordan virkede det?

Hvordan virkede det?

Har du andre gange gjort noget andet, som virkede godt?

Har du andre gange gjort noget andet, som virkede godt?

Brøset Violence Checklist

Brøset Violence Checklist (BVC) forudsiger risikoen for vold et døgn frem. Medarbejderne registrerer borgerens adfærd ud fra 6 variable.

Et af de mest udbredte redskaber til risikovurdering er det norske Brøset Violence Checklist, BVC. BVC har været brugt på danske psykiatriske afdelinger siden slutningen af 90'erne, og bliver i dag også brugt på mange sociale tilbud.

BVC bygger på både forskning og erfaringer, som viser, at voldsomme episoder sjældent opstår, uden at der har været forudgående tegn på det hos patienten eller borgeren.

Med BVC kan man forudsige, om en borger vil reagere aggressivt eller voldsomt indenfor de næste 24 timer. Det betyder at personalet kan være opmærksomme på risikoen for vold og sætte tidligt ind med forebyggende tiltag, fx i form af øget kontakt, samtale og opmærksomhed.

BVC kan bruges i kombination med Mestringsskemaet (se side 14) for at støtte samtaler med borgeren om, hvilke tiltag der kan forebygge voldsomme reaktioner, og hvad der kan berolige i en opkørt situation.

Borgeren scores på 6 variable

Ved hjælp af BVC registreres borgerens adfærd ud fra 6 variable:

- *Forvirring*: Personen opfører sig åbenlyst forvirret og desorienteret, fx i forhold til tid, sted og personer.
- *Irritabilitet*: Personen bliver let irriteret og tåler dårligt andres tilstedeværelse.
- *Støjende adfærd*: Personen er åbenlyst støjende og vredladet, smækker fx med døren og råber i stedet for at snakke.
- *Verbale trusler*: Personen kommer med verbale trusler eller udbrud, som er mere end blot at hæve stemmen og har til hensigt at ydmyge eller skræmme andre.
- *Fysiske trusler*: Personen har et tydeligt truende kropssprog, har en aggressiv kropsholdning, griber fat i andres tøj, truer med knytnæve mv.
- *Angreb på ting eller genstande*: Personen går direkte til angreb på ting eller genstande, slår på eller knuser en rude, sparkes på en dør, slår et møbel i stykker o.l.

For hver variabel scorer personalet borgeren i et skema. De scorer 1, hvis adfærden er til stede, og 0, hvis adfærden ikke er til stede. Scoringen relaterer til borgerens sædvanlige (habituelle) tilstand og sker som regel flere gange i løbet af døgnnet, fx i dagvagt, aftenvagt og nattevagt.

Når skemaet er udfyldt, lægges tallene sammen. Det giver en samlet score på mellem 0 og 6. Jo højere scoring, des større er risikoen for voldsom adfærd.

- 0 = lille risiko for aggressiv/voldelig adfærd.
- 1-2 = moderat risiko for aggressiv/voldelig adfærd. Personalet bør sætte gang i forebyggende initiativer.
- 3-6 = høj risiko for aggressiv/voldelig adfærd. Personalet skal sætte gang i forebyggende initiativer og lægge en plan for, hvordan de vil håndtere en evt. voldsom adfærd.

Kontinuerlig scoring

BVC er forholdsvis nemt at bruge, og det er hurtigt at gennemføre en scoring. Oplæring i skemaet er sædvanligvis også hurtig, da medarbejderne i forvejen er vant til at være opmærksom på borgerens tilstand og ændringer i adfærd. Det er en fordel, at medarbejderne kender borgeren i forvejen, da man scorer ud fra den sædvanlige adfærd. Hvis borgeren er ny, scores ud fra, om adfærden er til stede eller ej. Det er vigtigt at score kontinuerligt og på samme måde, for at redskabet giver så sikre forudsigelser som muligt og dermed kan bruges forebyggende. Det anbefales derfor, særligt i starten, at man altid er to til at score en borger, og at man reflekterer over og argumenterer for sin scoring.

Desuden er det nødvendigt, at medarbejderne finder frem til, hvilke forebyggende tiltag der kan tilbydes til den enkelte borger, hvis der scores moderat eller høj risiko. Det, som virker godt for den ene borger, er ikke nødvendigvis det rigtige for den anden. En god måde at gribe det an på er at tale med borgeren og med pårørende om, hvad der virker godt, når borgeren mærker fx frustration, irritation eller vrede. Derudover kan medarbejderne udarbejde en generel liste med tiltag, som de har erfaret virker forebyggende ift. voldsom adfærd. Listen kan hen ad vejen tilpasses den enkelte borger.

EKSEMPEL

Se BVC-skema med forebyggende tiltag på næste side.

Læs mere: På www.voldsumudtryksform.dk kan du læse om, hvordan botilbud i Esbjerg Kommune bruger BVC i kombination med Mestringsskemaet.

FAKTA

Brøset Violence Checklist (BVC) er udviklet ved Afdeling Brøset, St. Olav Hospital i Trondheim, Norge. Afdelingen leverer en række specialtjenester til retsvæsen, fængsel, kriminalforsorg og (re)habilitering til mennesker med psykiske lidelser og/eller udviklingshæmning. Afdelingen har også udviklet et e-læringskursus i brugen af Brøset. <http://www.riskassessment.no/>

BVC observationskema

Dato	Kl. 10	Kl. 16	Kl. 22	Ekstra
Forvirret				
Irritabel				
Støjende adfærd				
Verbalt truende				
Fysisk truende				
Angreb på genstande				
Sum				
Signatur				

Fravær af symptom/adfærd giver 0 point.
Ændring af forekomst i symptom/adfærd giver 1 point.
Pointsummen udregnes ved at lægge tallene sammen i de lodrette kolonner.

Summen:
0 = ingen eller lille risiko for vold
1-2 = risiko for vold. Forebyggende tiltag bør iværksættes.
3-6 = høj risiko for vold. Forebyggende tiltag skal iværksættes, og man skal planlægge, hvordan evt. voldsom adfærd skal håndteres.

BVC scoring og forebyggende tiltag

Navn på borger/patient:																		
Udfyldes en gang i hver vagt af personalet.	Dato			Dato			Dato			Dato			Dato					
	Dag Kl.	Aften Kl.	Nat Kl.	Dag Kl.	Aften Kl.	Nat Kl.	Dag Kl.	Aften Kl.	Nat Kl.	Dag Kl.	Aften Kl.	Nat Kl.	Dag Kl.	Aften Kl.	Nat Kl.			
Forvirring																		
Irritabilitet																		
Støjende adfærd																		
Verbalt truende																		
Fysisk truende																		
Angreb på genstande																		
Sum																		
Signatur																		
Forebyggende tiltag efter BVC score. Ved score på 1-2: Forebyggende tiltag <i>bør</i> iværksættes. Ved score på 3-6: Forebyggende tiltag <i>skal</i> iværksættes. Sæt kryds ved det eller de tiltag, som er iværksat for at forebygge trusler og vold. Ved kryds i feltet 'Andre tiltag', så beskriv hvad der er gjort.																		
Samtale																		
Gåtur/fysisk aktivitet																		
Musik																		
Kugledyne																		
IPad																		
Skærmning fra stimuli																		
PN medicin																		
Andre tiltag																		
Her beskriver du Andre tiltag																		

Skema med inspiration fra *Forebyggelse af aggression og vold på psykiatriske afsnit via struktureret risikovurdering. Evaluering af Brøset Violence Checklist i Danmark*. Jacob Hvidhjelm, 2015. Ph.d.-afhandling.

Mestringsskemaet

Mestringsskemaet er et dialogredskab, som sætter fokus på borgerens styrker, ressourcer og udfordringer og anviser handlemuligheder for både borgere og medarbejdere.

Mestringsskemaet bygger på, at *det vi fokuserer på, bliver der mere af*. Ud fra det arbejdes der med at skabe tryghed og trivsel for både borgere og medarbejdere gennem fokus på ressourcer, styrker, samarbejde og dialog.

Mestringsskemaet med fem niveauer

Mestringsskemaet opererer med fem mestringsniveauer markeret med farverne grøn, gul og rød. I det gule felt beskrives borgerens habituelle tilstand (den sædvanlige tilstand). I de to grønne felter er der fokus på borgerens ressourcer og styrker, og i de to røde felter beskrives udfordringer. Når borger-

ren er i de røde felter, kan Mestringsskemaet suppleres med scoringer i BVC. Indenfor alle niveauer beskrives, hvad borger og medarbejdere kan gøre for at bevare eller forbedre mestringsniveauet. Skemaet udfyldes i samarbejde mellem medarbejdere og borgere, evt. også i samarbejde med pårørende.

Når skemaet er udfyldt, vurderes borgerens mestringsniveau dagligt, så vidt muligt sammen med borgeren. Dels for at medarbejderne kan støtte borgeren i at mestre hverdagen og komme nærmere på sine håb og drømme, dels for at både borger og medarbejdere kan følge udviklingen i borgerens mestringsevne og tilpasse indsatsen, når der er behov for det.

Ca. hver fjerde uge vurderer medarbejderne i fællesskab, om de har observeret noget i borgerens adfærd, som giver anledning til ændringer i skemaet. Herefter drøftes med borgeren, om han eller hun mener, at noget bør ændres.

Mestringsskemaet i kombination med BVC

Mestringsskemaet kan benyttes alene eller sammen med Brøset Violence Checklist. De to redskaber bruges samlet i arbejdet for at forebygge voldsomme episoder på botilbud og forsorgshjem og til at styrke fokus på trivsel og sikkerhed. Når Mestringsskemaet og BVC bruges sammen, har man både et redskab til at vurdere, om der er risiko for vold, og et redskab, som kan støtte dialogen med borgeren om, hvad borgeren selv kan gøre, og hvad personalet kan gøre for at forebygge og håndtere voldsomme situationer.

EKSEMPEL

Se Mestringsskemaet på næste side

Læs mere og se film om Mestringsskemaet og BVC på www.voldsomudtryksform.dk
Find metodemanualer m.m. til Mestringsskema og BVC samt slutevaluering af Styrket indsats til forebyggelse af vold på botilbud og forsorgshjem på www.socialstyrelsen.dk

FAKTA

Mestringsskemaet er oprindeligt udviklet af Region Nordjylland. Efterfølgende iværksatte Socialstyrelsen projektet Styrket indsats til forebyggelse af vold på botilbud, hvor Mestringsskemaet og BVC blev brugt i kombination på botilbud og forsorgshjem. Evalueringen af projektet viser, at der på tværs af de otte botilbud i projektet er sket et fald i antallet af voldsepisoder på 24 procentpoint.

Mestringsskema

Borger:

Medarbejder:

Dato:

		Adfærd	Tilstand/årsag	Borgerens indsats	Faglig indsats
Ressourcer/styrker	5				
	4				
Habitualtilstand	3				
Udfordringer	2				
	1				

